

TBB2018.305

Nogle bemærkninger til ABR 18

af advokat, partner Michael Gjedde-Nielsen, VILTOFT

1 Indledning

Den 2. februar 2018 blev AB 18 og ABR 18 sendt i offentlig høring. AB-udvalgets bemærkninger til de to dokumenter foreligger p.t. ikke og vil først blive offentliggjort sammen med de endelige udgaver af AB 18, ABT 18 og ABR 18 i maj 2018.

I denne artikel knyttes nogle bemærkninger til enkelte bestemmelser i høringsudgaven af ABR 18. I det omfang, der findes parallelle bestemmelser i AB 18, vil bemærkningerne også langt hen ad vejen dække disse.

Der er ikke tvivl om, at der har været behov for en afløser for ABR 89. ABR 89 bygger på ABR 75, og ændringerne fra dette dokument til ABR 89 er få. Realiteten er således, at de fleste af bestemmelserne i ABR 89 er blevet formuleret for mere end 40 år siden. ABR 89's systematik, hvor reglerne fordeler sig på normtekst og bemærkninger til samme, forekommer heller ikke hverken tidssvarende eller hensigtsmæssig.

AB-udvalget har søgt at harmonisere systematikken og indholdet af bestemmelserne i henholdsvis AB 18 og ABR 18. Dette forekommer at være et naturligt tiltag henset til at en meget betydelig del af opgaverne inden for teknisk rådgivning i dag konkurrenceudsættes, således at grundlaget for rådgiveraftalen er rådgiverens tilbud afgivet på grundlag af bygherrens udbudsmateriale. Rådgiveren er således i dag i højere grad leverandør af rådgivning end »klientens tillidsmand« (ABR 89, pkt. 1.1.1). I konsekvens heraf leder man i ABR 18 forgæves efter de fleste af de bestemmelser om rådgiverens virke, som findes i ABR 89, pkt. 1.1. Øvelsen med at harmonisere regulering i AB 18 og ABR 18 er overordnet lykkedes godt.

Et andet gennemgående træk i ABR 18 er, at parternes forpligtelser er reguleret mere detaljeret. Der er bl.a. på flere områder indsat procedureregler for afklaring af diverse forhold for at modvirke fejl og identificere mulige problemer på et tidligt tidspunkt i byggeprocessen. Henset til hvor dyrt det er at rette fejl under byggeprocessen, samt henset til hvor store gener en manglende rettidig afklaring af relevante forhold kan afstedkomme, forekommer disse tiltag velbegrundede.

Ovenstående ændringer har ikke betydet, at reguleringen af retsforholdet mellem bygherren og den tekniske rådgiver er ændret afgørende, og en lang række af ABR 89's bestemmelser kan da også genfindes i uændret eller stort set uændret form i ABR 18. Henset til at disse regler har en lang tradition bag sig, er velkendte og vel også nyder en udbredt accept, forekommer dette valg også velbegrundet.

Den efterfølgende behandling af enkeltemner fokuserer på områder, hvor reglerne er ændret. Behandlingen er selvsagt langt fra udtømmende. Rækkefølgen, emnerne behandles i, er heller ikke hverken prioriteret eller systematiseret på anden måde, end at rækkefølgen afspejler den faktiske placering af bestemmelserne i ABR 18.

2 Direkte krav (ABR 18 § 7, stk. 4)

Retspraksis vedrørende en bygherres mulighed for at rejse et direkte krav – hvormed menes et selvstændigt krav, der hviler på et deliktsynspunkt, mod entreprenørens underentreprenør eller rådgiverens underrådgiver – har udviklet sig gennem de senere år. Hvor det oprindeligt var udgangspunktet, at der, for at et sådant krav kunne rejses, skulle foreligge grov uagtsomhed eller i hvert tilfælde en kvalificeret uagtsomhed fra underentreprenørens eller underrådgiverens side, er det i dag ofte tilstrækkeligt, at der er almindelig simpel uagtsomhed.¹

Denne udvikling i retspraksis er især problematisk med hensyn til ansvarsbegrænsninger mellem bygherrens umiddelbare medkontrahenter og disses underentreprenører og underrådgivere. Hvis bygherren kan rejse et direkte krav ud fra et deliktsynspunkt, vil sådanne ansvarsbegrænsninger ikke kunne påberåbes af underentreprenøren eller af underrådgiveren. Det kan virke urimeligt, at en bygherre, der i forhold til sin direkte medkontrahent har accepteret en ansvarsbegrænsning, skal kunne gøre et ubegrænset ansvar gældende mod medkontrahentens underentreprenør eller underrådgiver.² Derudover anfægter risikoen for et sådant direkte krav sikkerheden i kontraktforhold. Underentreprenøren eller underrådgiveren vil således ikke længere kunne stole på, at en ansvarsbegrænsning vil beskytte ham, blot han ikke har handlet groft uagtsomt.

Denne udvikling i retspraksis har inden for rådgiverområdet, især efter Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomheds afgørelse i den såkaldte bobledæk-sag,³ ført til, at underrådgivere – i hvert fald ved større rådgiveraftaler – ofte har forlangt, at der i kontrakten mellem hovedrådgiveren og bygherren blev indsat en bestemmelse, hvorefter bygherren fraskrev sig muligheden for at rejse et direkte krav mod underrådgiveren, medmindre denne havde handlet groft uagtsomt.

De betænkeligheder, udviklingen i retspraksis har affødt, er nu i vidt omfang imødegået ved reglerne i ABR 18 § 7, stk. 4. Det fremgår således af denne bestemmelse, at et direkte krav er undergivet de begrænsninger, der følger af kontraktforholdet såvel mellem bygherre og rådgiver som mellem rådgiver og dennes underrådgiver, herunder de ansvarsfraskrivelser, der måtte være aftalt i kontraktforholdene. Hvis kravet således rammes af blot én af disse ansvarsbegrænsninger, vil det ikke kunne rejses mod underrådgiveren. Bygherren fraskriver sig således retten til at rejse et krav mod underrådgiveren baseret på reglerne om erstatning uden for kontrakt.

Bestemmelsen beskytter imidlertid ikke fuldstændig mod direkte krav, der kan underminere en eventuel ansvarsbegrænsning. Ud over en helt rimelig og naturlig undtagelse for grov uagtsomhed må det noteres, at bestemmelsen og dermed de i bestemmelsen indførte begrænsninger for direkte krav alene vedrører mangler. Begrænsningen omfatter således ikke et direkte krav relateret til en forsinkelse. Hvis hovedrådgiverens forsinkelse eksempelvis

1 For en nærmere gennemgang af de direkte krav henvises til *Torsten Iversen*, *Entrepriseretten* (2016) s. 710 ff.

2 *Michael Gjedde-Nielsen og Hans Lykke Hansen*: ABR 89, 3. udg. (2013) s. 272 ff.

3 T:BB 2014.531 VBA.

skyldes, at en underrådgiver ikke har afleveret sit projektbidrag til hovedrådgiveren til tiden, og dette har påført bygherren et tab, vil bygherren kunne rejse et direkte krav mod underrådgiveren. Det er svært at se, at de hensyn, der ligger bag § 7 stk. 4, ikke også med samme vægt gør sig gældende over for et sådant krav.

Derudover beskytter § 7, stk. 4, kun underrådgivere (bestemmelsen refererer til kontraktforholdet mellem rådgiveren og underrådgiveren) og ikke under-underrådgivere. Det er også her svært at retfærdiggøre denne begrænsning, da de reale hensyn i forhold til yderligere led i kontraktkæden må være de samme.

Det er i henhold til § 7, stk. 4, en betingelse for overhovedet at rejse et direkte krav, at rådgiverens og underrådgiverens ydelse »har samme mangel«. Det forekommer at være et mindre heldigt ordvalg, der næppe rammer det centrale. Det afgørende må være, at det forhold, som der skal danne grundlag for et direkte krav, skal være en ansvarspådragende mangel i begge kontraktforhold. Hvis eksempelvis den del af et projektmateriale, der er leveret af en underrådgiver, ifølge kravene i kontrakten mellem bygherren og rådgiveren er fejlbehæftet, men ikke er det i forholdet mellem rådgiveren og underrådgiveren, er der ikke grundlag for et direkte krav.

Endelig anføres i § 7, stk. 4, at et direkte krav er undergivet bestemmelserne i kapitel J om tvisteløsning. Denne angivelse har selvsagt kun effekt, hvis dette er anført i aftalen mellem hovedrådgiveren og underrådgiveren, hvilket AB-udvalget også har været opmærksom på, jf. § 7, stk. 3, afslutningsvis.

Mens det forekommer naturligt, at et direkte krav, i det omfang det kan rejses, skal være underlagt reglerne om syn og skøn (§ 61) og voldgift (§ 63), forekommer det mindre oplagt, at et sådant krav også skal være underlagt mediation og mægling (§ 60) samt reglerne om hurtig afgørelse (§ 62). Hvis bygherren får medhold i sit direkte krav mod underrådgiveren ved en hurtig afgørelse, indebærer det eksempelvis, at underrådgiveren, der ikke har noget kontraktforhold til bygherren, er nødt til at anlægge en voldgiftssag mod bygherren for at afbøde konsekvenserne af den hurtige afgørelse. Det er måske ikke helt rimeligt.

3 Budgetansvar § 4, stk. 2 C og 4, § 5, stk. 2, § 9, stk. 3, § 11, stk. 5, § 38, stk. 1 F og § 46

Vigtigheden af at overholde den økonomiske ramme for et bygge- og anlægsarbejde er i stadig højere grad kommet i fokus. Flere bygherrer har valgt at realisere deres projekter i totalentreprise i stedet for på baggrund af et hovedprojekt udarbejdet af bygherrens rådgiver. Dette skyldes ofte en berettiget eller uberettiget opfattelse af, at totalentrepriseformen i højere grad sikrer overholdelse af projektets økonomiske ramme. Det er derfor velbegrunder, at ABR 18 har introduceret en række bestemmelser, der netop har til formål at sikre overholdelse af den økonomiske ramme.

Det anføres således i § 4, stk. 2 C, at rådgiveraftalen skal angive de samlede udgifter til rådgivning inkl. udlæg, gebyrer mv. og de dermed knyttede budgetforudsætninger. § 4, stk. 4, angiver, at man i rådgiveraftalen skal forholde sig til den samlede økonomiske ramme for projektering og udførelse af arbejderne og de dertil knyttede budgetforudsætninger, mens det i § 5, stk. 2, angives, at udbudsmaterialet skal indeholde oplysninger om de i § 4, stk. 2 og 4, nævnte forhold.

§ 9, stk. 3, kræver, at rådgiveren i forbindelse med påbegyndelsen af rådgivningen gennemgår bygherrens budget og budgetforudsætninger, mens det i § 11, stk. 5, anføres, at rådgiveren samtidig med færdigmelding af hver fase skal aflevere et opdateret budget til bygherren. Der er ikke knyttet en eksplicit omprojekteringsforpligtelse til manglende overholdelse af budgettet

ved en fases afslutning, men bygherren må i denne situation kunne nægte at godkende den leverede fase eller godkende med forbehold om en omprojektering, der muliggør overholdelse af budgettet, jf. § 11, stk. 6.

I § 38, stk. 1, pkt. f, er det nu eksplicit anført, at rådgiverens omprojektering efter § 46, stk. 1, giver ret til tidsfristforlængelse. Dette er i overensstemmelse med hidtidig praksis, hvorefter omprojektering ikke er udtryk for en misligholdelse, men derimod resultatet af en kontraktlig aftalt korrektion af projektet. Tidsfristforlængelsen efter § 38, stk. 1 f gives imidlertid kun, hvis omprojekteringen sker i henhold til § 46, stk. 1. § 46, stk. 1, vedrører alene omprojektering foranlediget af for høje entreprenørtilbud eller omprojektering i udførelsesfasen. Der bør tilsvarende være mulighed for tidsfristforlængelse, hvis omprojekteringen er udløst af en budgetoverskridelse ved en fases afslutning, jf. § 11, stk. 5.

Selve omprojekteringsbestemmelsen findes i § 46. Bestemmelsen regulerer to situationer, dels den situation, hvor budgetoverskridelsen manifesterer sig i entreprenørtilbud over de budgetmæssige forudsætninger, dels den situation, hvor der i udførelsesfasen viser sig en budgetoverskridelse på grund af ekstraarbejder, der skyldes rådgiverens projekteringsfejl eller projektmangler. Bestemmelsen dækker som allerede nævnt således ikke den omprojektering, der kan være nødvendig, fordi der i forbindelse med afleveringen af en fase, jf. § 11, stk. 5, viser sig en budgetoverskridelse. Det forekommer ikke hensigtsmæssigt.

En omprojektering i udførelsesfasen (§ 46, stk. 2) vil i øvrigt ofte være væsentlig vanskeligere at håndtere, fordi valgmulighederne på dette tidspunkt er langt færre. Man kunne derfor overveje at indsatte en bestemmelse om, at omprojekteringsforpligtelsen bortfalder, hvis omprojekteringen var forbundet med uforholdsmæssigt store udgifter. En tilsvarende bestemmelse findes i § 45 vedrørende rådgiverens afhjælpningspligt.

Omprojektering kan give anledning til en række tvivlsspørgsmål ved delt rådgivning, fordi én rådgivers omprojektering kan gribe ind i de andre rådgivers projekt, således at disse – selv om de ikke har nogen skyld i budgetoverskridelsen – nødvendigvis tillige må omprojektere. Det forekommer hensigtsmæssigt at udvide § 46 med en bestemmelse, der specifikt forholder sig til omprojektering ved delt rådgivning.

4 Projektgranskning og projektgennemgang § 11, stk. 2, § 11, stk. 3, og § 27

Projektgranskning og projektgennemgang er to blandt flere tiltag, der skal forebygge fejl og konflikter, og det forekommer, jf. artiklens punkt 1, særdeles fornuftigt, at der er foretaget en opprioritering på dette område.

Rådgiveren skal foretage granskning af sit projekt i forbindelse med færdiggørelse af hver fase og meddele resultatet heraf til bygherren, jf. § 11, stk. 2 og stk. 3. Derudover skal der, inden bygge- og anlægsarbejdet påbegyndes, foretages en projektgennemgang, hvor bygherren, rådgiverne og entreprenørerne kan påpege uhensigtsmæssigheder, uklarheder, utilstrækkeligheder eller særlige risici i projektet. Denne gennemgang skal, jf. § 27, stk. 6, fastholdes i en skriftlig redegørelse. Denne skriftlige redegørelse vil utvivlsomt være et centralt dokument i en senere tvist mellem bygherren, entreprenører og rådgivere i et byggeprojekt, hvor der efterfølgende viser sig projekt- og udførelsesfejl. Det er et forhold, som deltagerne i projektgennemgangen utvivlsomt vil være fuldt bevidste om. På det grundlag kan man frygte, at redegørelsen i henhold til § 27, stk. 6, vil blive en platform for fra byggesagens start at gardere sig med

mere eller mindre eksplicitte ansvarsfraskrivelser og forbehold. Vinderen i dette spil kan meget vel gå hen og blive den deltager i projektgennemgangen, der er mest dreven til at varetage egne interesser, og ikke den deltager, der tager intentionerne bag § 27, stk. 6, alvorligt.

5 Fuldmagt § 26

Praksis fra Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed må læses således, at i mangel af udtrykkelige indskrænkninger har rådgiveren en stort set ubegrænset fuldmagt til at igangsætte ekstraarbejder inden for byggesagens rammer med bindende virkning for bygherren. Denne praksis forekommer hensigtsmæssig. Ved de fleste bygge- og anlægsarbejder, herunder især større arbejder, agerer rådgiveren inden for byggesagens rammer på bygherrens vegne, og bygherren har ofte selv en ret tilbagetrukket rolle. En bygherre, der ikke ønsker, at en rådgiver har en legitimation som beskrevet ovenfor, vil i øvrigt meget nemt kunne indskrænke legitimationen, eksempelvis ved at fastsætte specifikke krav til, hvorledes aftaler om ekstraarbejder skal indgås.

ABR 18 indeholder nu en specifik regel i § 26, stk. 2, om rådgiverens bemyndigelse, hvorefter rådgiveren, dvs. byggelederen eller fagtilsynet, er bemyndiget til at indgå aftale med entreprenøren om konkrete ekstraarbejder op til 50.000 kr. samt bemyndiget til pr. relevant begivenhed at give tidsfristforlængelse op til 5 arbejdsdage. Bemyndigelsesreglen er fulgt op af en fuldmagsregel i AB 18 § 28, stk. 2, der giver byggelederen og subsidiært fagtilsynet en legitimation svarende til bemyndigelsen.

Indskrænkningen af rådgiverens fuldmagt (legitimation) forekommer ikke hensigtsmæssig, især på baggrund af at den hidtidige voldgiftspraksis, jf. ovenfor, ikke har givet anledning til nævneværdige problemer. Det må antages, at såvel ABR 18 § 26, stk. 2, som AB 18 § 28, stk. 2, i vidt omfang vil blive fraveget.

6 Sanktioner ved mangelfuld rådgivning

Rådgiverens ansvar for mangler er fortsat et culpaansvar, jf. § 49. I den forbindelse er det værd at bemærke, at den orienteringspligt vedrørende nye materialer og metoder, der i ABR 89 står i bemærkningerne til pkt. 6.2.1, nu med en mere præcis formulering er fastslået i § 16. Reguleringen af rådgiverens ansvar for mangler er blevet betydelig mere detaljeret. Reglerne om mangler er således behandlet over hele 10 paragraffer, og reglernes indbyrdes sammenhæng er ikke altid helt nem at overskue.

AB-udvalget har vedrørende mangler såvel med hensyn til systematik som med hensyn til indhold lagt sig tæt op ad de tilsvarende regler i AB 18. Det forekommer imidlertid, at mangelsreglerne, herunder reglerne om afhjælpningsret/-pligt, ikke altid lader sig overføre direkte til rådgivning. Afhjælpning af en fysisk mangel og en projektmangel er nu engang forskellige forhold.

Man har bibeholdt reglen om rådgiverens proratariske ansvar (ABR 89, pkt. 6.2.5, og nu ABR 18 § 50, stk. 2), ligesom fraskrivelsen af driftstab er fastholdt (§ 50, stk. 1). Derimod genfindes reglen om, at tilsynsansvaret er subsidiært (ABR 89, pkt. 6.2.6.1), ikke i ABR 18. Henset til at rådgiveren normalt ved tilsynssvigt vil have fuld regres mod den udførende entreprenør, hvis ukontraktmæssige ydelse tilsynet har overset, kan rimeligheden i, at rådgiveren på denne måde skal indestå for den af bygherren valgte entreprenørs betalingsevne, diskuteres. Så vidt ses vil reglen om proratarisk ansvar i § 50, stk. 2, ikke hjælpe rådgiveren i denne situation.

I § 50, stk. 3 og 4, er der indsat generelle ansvarsbegrænsninger, henholdsvis hvor der er tegnet en projektansvarsforsikring, og hvor dette ikke er tilfældet. Der er utvivlsomt her tale om bestemmelser, der konkret må overvejes for hver enkelt rådgiveraftale.

En egentlig nyskabelse findes i § 49, stk. 2, om konventionalbod ved projektmangler, det vil sige glemte ydelser i rådgiverens projekt.

Selv om udeladelsen af nødvendige ydelser i et projekt som udgangspunkt er culpøst, hjælper erstatningsreglerne ikke bygherren, der normalt ikke vil kunne bevise, at fejlen har påført ham et tab. Havde ydelsen været indeholdt i det projekt, entreprenøren gav tilbud på, ville tilbudsprisen jo blot have været tilsvarende højere. Dette resultat kan være svært at forlige sig med for den bygherre, der har været tvunget til at realisere et projekt, der er blevet væsentlig dyrere, end han havde regnet med og måske reelt havde råd til.

En bygherre vil i denne situation kunne fremføre det argument, at tillægsydelsen i alle tilfælde er blevet dyrere, fordi den ikke var beskrevet i det projekt, der blev afgivet tilbud på, og derfor ikke har været konkurrenceudsat. Dette argument har været prøvet i sagen T:BB 2008.203 VBA.

Voldgiftsretten udelukker i denne kendelse ikke, at en bygherre kan få erstatning for tab af mistet konkurrencefordel, forudsat at bygherren kan føre det fornødne bevis herfor. Det anføres imidlertid samtidig, at der ikke kan opstilles en forhåndsformodning for, at de oprindelig udeladte ydelser, fordi de nu skal udføres som ekstraarbejde, er udført til overpris. Herefter vil det ud fra en praktisk betragtning normalt være meget vanskeligt og som regel reelt umuligt at føre det krævede bevis.

Bygherren vil nu kunne få en håndsrækning via § 49, stk. 2, der giver mulighed for at pålægge rådgiveren en konventionalbod. Normalt vil en konventionalbod ikke være dækket af rådgiverens ansvarsforsikring. Henset til at en konventionalbod bliver et generelt gældende vilkår, samt henset til, at det burde være muligt at risikokalkulere en konventionalbod, taler meget for, at en forsikringsafdækning burde kunne etableres. Det må formodes, at AB-udvalget afklarer dette spørgsmål.

Konventionalboden udmåles til 5 % af prisen for de udeladte ydelser, naturligvis forudsat at disse ikke kan afregnes efter enhedspriser. Der er samtidig meget fornuftigt fastsat såvel en minimumsgrænse, idet tilkøb skal overstige 2 % af den samlede entrepriserum for at udløse konventionalbod, som et maksimum, idet konventionalboden højst kan udgøre 10 % af rådgiverens honorar. Det fastsættes samtidig, at hvis bygherren – hvad der, jf. ovenfor, må formodes stort set aldrig er tilfældet – kan dokumentere et større erstatningsberettiget tab, kan dette kræves i stedet for konventionalboden.

Mens forholdet mellem konventionalbod og erstatning således er afklaret i bestemmelsen, er der ikke sket en tilsvarende afklaring af forholdet mellem konventionalbod og afslag i honoraret, jf. § 48. Hvis man forestiller sig et byggeri med en entrepriserum på 50 mio. kr., der på grund af glemte ydelser forøges til 60 mio. kr., og med et rådgiverhonorar på 6 mio. kr., vil reglen i § 49, stk. 2, føre til en konventionalbod på 500.000 kr. Hvis de manglende ydelser kan henføres til eksempelvis et groft svigt i den kvalitets sikring af projektet, der skulle være foretaget, er det på baggrund af hidtidig praksis⁴ nærliggende at antage, at afslaget i honoraret meget vel ville blive udmålt til et større beløb end 500.000 kr.

Det forekommer imidlertid uklart, om konventionalboden udtømmende gør op med sanktionerne ved glemte ydelser, således

⁴ Der henvises herved bl.a. til en utrykt tilkendegivelse fra Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed, der er refereret i *Michael Gjedde-Nielsen og Hans Lykke Hansen*: ABR 89, 3. udg. (2013) s. 191.

at der ikke er plads til et afslag i rådgiverhonoraret. En læsning af § 48, stk. 1, om afslag i honoraret lægger ikke op til, at der ud over konventionalboden kan gives et afslag i honoraret. Rådgiveren vil i den forbindelse kunne henvise til, at han jo ved efterfølgende af projektet de manglende ydelser har foretaget udbedring af projektet, og at de andre tilfælde for forholdsmæssigt afslag, der er opregnet i § 48, stk. 1, heller ikke dækker situationen. Hvis denne antagelse er korrekt, vil § 49, stk. 2, i nogle situationer give bygherren en dårligere retsstilling ved glemte ydelser, end han hidtidigt har haft. Det har næppe været hensigten.

7 Udskydelse og standsning §§ 52, 53 og 54

Reglerne om udskydelse og standsning i ABR 89, pkt. 7, er med enkelte justeringer og præciseringer bibeholdt, dog er der introduceret en forøget beskyttelse af rådgiverens fortjeneste ved standsning (afbestilling) af opgaven. Det anføres således i § 53, stk. 3, at hvis opgaven afbestilles på grund af forhold, som bygherren »burde have forudset eller med rimelighed burde have undgået«, har rådgiver ret til erstatning for den fortjeneste, han er gået glip af på grund af afbestillingen.

Man kan sige, at bestemmelsen ligger i naturlig forlængelse af, at rådgiveren, jf. artiklens pkt. 1, i højere grad betragtes som leverandør. Man kan imidlertid spørge, om man ikke er gået for langt, og om bestemmelsen i øvrigt er hensigtsmæssig.

ABR 89, pkt. 7.2.1, er ikke klar med hensyn til, i hvilket omfang rådgiverens fortjeneste på den del af opgaven, der bortfalder, kan kræves helt eller delvis erstattet. Den beskedne praksis for Voldgiftsretten for bygge- og anlægsvirksomhed vedrørende dette spørgsmål kan heller ikke danne grundlag for at opstille generelle, klare regler herom. Det nærmeste, man nok kan komme, er, at der under visse omstændigheder – nok især hvor rådgiveren ikke umiddelbart kan finde andre opgaver til erstatning af den standsede opgave – kan udmåles en skønsmæssig erstatning til delvis dækning af tabt fortjeneste på grund af standsningen.

§ 53, stk. 3, indebærer en retstilstand, hvor der fortsat vil være usikkerhed med hensyn til, hvornår rådgiverens fortjeneste er beskyttet. Det er således langt fra åbenbart, hvornår bygherren »burde have forudset eller med rimelighed burde have undgået« standsningen. Det nye er herefter reelt, at erstatning for tabt fortjeneste er blevet et spørgsmål om enten ingen erstatning overhovedet eller erstatning af den fulde fortjeneste. Den graduering på baggrund af de konkrete omstændigheder, som den hidtidige retstilstand har givet mulighed for, findes ikke længere. Det er vanskeligt at se det som en forbedring.

I § 53, stk. 4, anføres, at hvis opgaven genoptages inden for to år efter standsningen (afbestillingen), og den oprindelige rådgiver ikke antages til at fuldføre opgaven, har han ret til erstatning for den mistede fortjeneste. Denne bestemmelse synes ikke velbegrunderet. Hvis rådgiveren har fået erstatning i henhold til § 53, stk. 3, kan han naturligvis ikke få erstatning én gang til. Hvis han ikke har fået erstatning efter § 53, stk. 3, skyldes det, at

standsningen skyldtes forhold, som bygherren ikke burde have forudset eller ikke med rimelighed burde have undgået. Hvis det er situationen, forekommer det ikke rimeligt, at rådgiveren pr. automatik skal have erstatning, hvis han ikke, når opgaven genoptages, får tildelt denne. Der kan være mange årsager til, at tingene eksempelvis halvandet år senere ser anderledes ud, således at et nyt valg af rådgiver er hensigtsmæssigt.

8 Tvister

En væsentlig nyskabelse såvel i AB 18 som i ABR 18 er afsnittet om tvister, hvor man ud over de kendte og stort set uændrede bestemmelser om syn og skøn og voldgift har introduceret en løsningstrappe (ABR 18 § 59), mediation og mægling (ABR 18 § 60) og hurtig afgørelse (ABR 18 § 62). Disse bestemmelser forventes behandlet mere udførligt i andre artikler, og her skal blot knyttes enkelte bemærkninger til reglerne om hurtig afgørelse.

Reglerne indebærer, at én eller flere opmænd, der enten kan være teknikere eller jurister, på baggrund af to indlæg fra begge parter skal afgøre den foreliggende tvist. De frister, der er fastsat for processen, gør, at en afgørelse kan foreligge ca. halvanden måned efter fremsættelsen af anmodningen om en hurtig afgørelse.

Det væsentligste er, at det i § 62, stk. 10, anføres, at den hurtige afgørelse har bindende virkning og er endelig, hvis den ikke indbringes for voldgift senest otte uger efter, at den er truffet.

Reglerne om hurtig afgørelse er primært til glæde for den part, der ønsker ændring af status quo. Vedkommende har hidtil måttet anlægge en voldgiftssag. Nu får den pågældende mulighed for at få en hurtig afgørelse med hensyn til berettigelsen af sit krav. Hvis den pågældende får medhold, er det herefter den anden part, der er nødt til at anlægge en voldgiftssag inden for otte uger for at undgå, at den hurtige afgørelse bliver endelig.

Hvor der er et længerevarende og løbende samarbejdsforhold med en bygherre, vil en entreprenør eller en rådgiver, der mener at have et (penge)krav mod bygherren, ofte tøve med at anlægge en voldgiftssag, der kan køre i to-tre år og således belaste samarbejdsforholdet i en lang periode. Her vil en hurtig afgørelse være et nyttigt instrument. Ressourceindsatsen vil for begge parter være begrænset, og sagen vil normalt kun køre i ca. halvanden måned og derfor normalt ikke påvirke samarbejdet væsentligt. Hvis entreprenøren eller rådgiveren ikke får medhold i sit krav, er det et signal om, at vedkommende bør tænke sig om to gange, inden han kaster sig ud i en voldgiftssag mod bygherren, der kan belaste arbejdet. Hvis entreprenøren eller rådgiveren omvendt får medhold, er det herefter bygherren, der må anlægge en voldgiftssag, hvis han vil undgå, at den hurtige afgørelse også er den endelige afgørelse af tvisten. Bygherren vil i denne situation have noget vanskeligere ved at blive irriteret på entreprenøren eller rådgiveren over, at der kører en voldgiftssag, da han jo selv har anlagt den.

Om en hurtig afgørelse er eksigibel, er der ikke taget stilling til i AB 18 og ABR 18, da dette må afgøres ud fra reglerne i retsplejeloven og voldgiftsloven.